

ОСОБИСТІСНІ ОСОБЛИВОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

(стаття присвячена 75-річчю ВДНЗ України "Буковинський державний медичний університет")

О.С. Юрценюк, В.М. Пашковский

Вищий державний навчальний заклад України "Буковинський державний медичний університет", м. Чернівці

Ключові слова:
непсихотичні
психічні розлади,
міні-мульт,
студенти.

Клінічна та
експериментальна
патологія Т.18, №4
(70). С.104-108.

DOI:10.24061/1727-
4338.XVIII.4.70.2019.299

E-mail:
yurtsenyuk.olga
@bsmu.edu.ua

Проблема спеціальної діагностики особистісних особливостей студентів є актуальною протягом усіх років навчання. У статті розглянемо вплив особистісних особливостей на формування непсихотичних психічних розладів у студентів.

Мета роботи - вивчення особистісних особливостей студентів з непсихотичними психічними розладами та здорових студентів.

Матеріали і методи. Нами, протягом 2015-2017 рр., з дотриманням принципів біоетики та деонтології проведено суцільне комплексне обстеження 1235 студентів. Застосовані методи: клінічний, клініко-психопатологічний, клініко-епідеміологічний, клініко-анамнестичний, експериментально-психологічний та статистичний методи. Вивчення особистісних особливостей проводили з використанням скороченого багатофакторного опитувальника особистості (СБОО), розробленого на підставі тесту ММРІ (Minnesota Multiphasic Personality Inventory).

Результати. В результаті проведеного дослідження виявлено, що в основній групі (студенти з НПП) спостерігались вищі абсолютні значення фактично за всіма шкалами ($p < 0,005$). Найвищі показники встановлені за 2 (депресія) та 7 (психастенія) шкалами - $60,41 \pm 0,83$ та $60,20 \pm 0,81$ балів в основній групі ($N=317$) та $44,58 \pm 0,30$ та $47,14 \pm 0,37$ балів у порівняльній групі відповідно. За шкалою паранояльності високі показники (>70) виявлено у достовірно більшої кількості студентів основної групи 72 (22,71%) проти 14 (1,53%) студентів порівняльної групи ($p < 0,005$).

Висновки. Встановлено, що серед студентів з непсихотичними психічними розладами достовірно частіше траплялися особи з депресивними, паранояльними, психастенічними та істеричними рисами особистості, що необхідно враховувати при ранній діагностиці та побудові психотерапевтичної програми для цього контингенту хворих.

Ключевые слова:
непсихотические
психические
расстройства,
мини-мульт,
студенты.

Клиническая и
экспериментальная
патология Т.18, №4
(70). С.104-108.

ЛИЧНОСТНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ
(статья посвящается 75-летию ВГУЗ Украины "Буковинский государственный медицинский университет")

О.С. Юрценюк, В.М.Пашковский

Проблема диагностики личностных особенностей студентов является актуальной на протяжении всех лет обучения. В статье рассмотрим влияние личностных особенностей на формирование непсихотических психических расстройств (НПП) у студентов.

Цель работы - изучение личностных особенностей студентов с непсихотическими психическими расстройствами и здоровых студентов.

Материалы и методы. Нами, в течение 2015-2017 гг., с соблюдением принципов биоэтики и деонтологии проведено сплошное комплексное обследование 1235 студентов. Методы: клинический, клиничко-психопатологический, клиничко-эпидемиологический, клиничко-анамнестический, экспериментально-психологический и статистический методы. Изучение личностных особенностей проводили с использованием сокращенного многофакторного опросника личности (СМОЛ), разработанного на основании теста ММРІ (Minnesota Multiphasic Personality Inventory).

Результаты. В результате проведенного исследования выявлено, что в основной группе (студенты из НПП) наблюдались более высокие абсолютные значения фактически по всем шкалам ($p < 0,005$). Самые высокие показатели установлены по 2 (депрессия) и 7 (психастения) шкалам - $60,41 \pm 0,83$ и $60,20 \pm 0,81$ баллов в основной группе ($N=317$) и $44,58 \pm 0,30$ и $47,14 \pm 0,37$ баллов в сравнительной группе соответственно. По шкале паранояльности высокие показатели (>70) выявлено у достоверно большего количества студентов основной группы 72 (22,71%) против 14 (1,53%) студентов сравнительной группы ($p < 0,005$).

Выводы. Установлено, что среди студентов с непсихотическими психическими

расстройствами достоверно чаще встречались лица с депрессивными, паранойяльными, психастеническими и истерическими чертами личности, что необходимо учитывать при ранней диагностике и построении психотерапевтической программы для данного контингента больных.

Key words:

nonpsychotic
psychic disorders,
mini-mult,
students.

Clinical and
experimental
pathology. Vol.18,
№4 (70). P.104-108.

PERSONALITY FEATURES OF STUDENTS AT HIGHER EDUCATIONAL

ESTABLISHMENTS (to the 75th anniversary of HSEE of Ukraine "Bukovinian State Medical University")

O.S. Yurtsenyuk, V.M. Pashkovskiy

The problem of special diagnostics of a student personality features is a topical one during all years of study. The article deals with the effect of personality features on the formation of nonpsychotic psychic disorders (NPD) among students.

Objective to study to study the personality features of the students with nonpsychotic psychic disorders and healthy individuals.

Material and methods. A complete comprehensive examination of 1235 students, keeping to the principles of bioethics and deontology, was performed by us during 2015-2017. The following methods were applied: clinical, clinical-psychopathologic, clinical-epidemiologic, clinical-anamnestic, experimental-psychological, and statistical. Personality features were studied by means of a condensed version of personality multifactorial questionnaire (CVPMQ) worked out on the basis of Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI) test.

Results. The conducted study determined that higher absolute values were found practically according to all scales ($p < 0,005$) in the main group (students with NPD). The highest values were found according to the 2nd (depression) and 7th (psychasthenia) scales - $60,41 \pm 0,83$ and $60,20 \pm 0,81$ grades in the main group ($N=317$) and $44,58 \pm 0,30$ and $47,14 \pm 0,37$ grades in the group of comparison respectively. According to the paranoid scale high values (>70) were found in a reliable majority of students from the main group 72 (22,71%) against 14 (1,53%) students in the group of comparison ($p < 0,005$).

Conclusions. Individuals with depressive, paranoid, psychasthenic and hysterical personality features were found reliably more often among students with nonpsychotic psychic disorders that should be considered in early diagnostics and making psychotherapeutic program for this group of patients.

Вступ

Студентський вік - пора активної самооцінки. Саме у студентському віці відбувається перегляд ціннісно-духовних категорій. Формуються і зміцнюються позитивні особистісні риси: відповідальність, почуття обов'язку, цілеспрямованість, наполегливість, самостійність, уміння регулювати свої почуття, бажання, потяги. Водночас треба мати на увазі, що до 20 років здатність людини до повносвідомої регуляції своєї поведінки остаточно ще не сформована. Тому інколи мають місце невмотивовані прояви негативної поведінки, неадекватні дії, протиправні вчинки [1, 2].

Особливості особистості студента необхідно врахувати у процесі виховання, навчання і керівництва в умовах вузу. Для визначення необхідної студенту системи знань, навичок, умінь не можна обмежуватись врахуванням профілю вузу і вимог окремих професій [3]. Треба ще правильно врахувати потреби всебічного формування властивостей і особливостей особистості студента як спеціаліста з вищою освітою. Швидкість і міцність оволодіння знаннями, навичками, вміннями, труднощі, помилки залежать від індивідуальних особливостей як пізнавальних процесів, так і мотивів навчальної діяльності, здібностей та інших властивостей особистості студента. Отже, проблема спеціальної діагностики рівня готовності студентів до вивчення основних навчальних дисциплін, визначення їх індивідуальних

особливостей є актуальною протягом усіх років навчання [4, 5].

Мета роботи

Вивчення особистісних особливостей студентів з непсихотичними психічними розладами та здорових студентів.

Матеріал і методи дослідження

Нами, протягом 2015-2017 рр., з дотриманням принципів біоетики та деонтології проведено суцільне комплексне обстеження студентів I - V курсів Вищого державного навчального закладу України "Буковинський державний медичний університет" (БДМУ) та студентів I - IV курсів Чернівецького національного університету.

Усіх студентів (1235 осіб) розподілено на дві групи: основну (I) та порівняльну (II). До основної групи увійшли 317 (25,67%) студентів, у яких діагностовано непсихотичні психічні розлади (НПР). Для верифікації клінічних особливостей НПР, в якості II порівняльної групи, обстежено 918 (74,33%) студентів без НПР, практично здорових.

Середній вік обстежених $20,15 \pm 0,05$ років. У гендерному розподілі серед усіх обстежених - 365 чоловіків та 870 жінок, відповідно 29,55 % та 70,45 %. Вибірка не мала суттєвих відмінностей за статевим і віковим скла-

дом, місцем мешкання, формою навчання. Обстеження проводили в міжсесійний період. Застосовані методи: клінічний, клініко-психопатологічний, клініко-епідеміологічний, клініко-анамнестичний, експериментально-психологічний та статистичний.

Вивчення особистісних особливостей проводили з використанням скороченого багатофакторного опитувальника особистості (СБОУ), розробленого на підставі тесту ММРІ (Minnesota Multiphasic Personality Inventory).

Вибір нами методики СБОУ, а не ММРІ, обумовлений особливістю проведення скринінгових досліджень, які пов'язані з обмеженням часу. Водночас попередні дослідження показали достовірність і валідність методики СБОУ для оцінки особливостей особистості досліджуваних.

Перші 8 шкал є базовими й оцінюють властивості особистості. Останні 3 оціночні шкали вимірюють щирість досліджуваного, міру достовірності результатів тестування і величину корекції, що вноситься надмірною обережністю.

Шкала брехні (L) - оцінює щирість досліджуваного. Шкала вірогідності (F) - виявляє недостовірні відповіді: що більше значення за цією шкалою, то менш достовірні результати. Шкала корекції (K) - згладжує спотворення, що вносяться надмірною обережністю і контролем досліджуваного під час тестування. Високі показники за цією шкалою інформують про неусвідомлений контроль поведінки. Шкала (K) використовується для корекції базових шкал, які залежать від її величини.

Результати та їх обговорення

Внаслідок проведеного дослідження виявлено, що в основній групі (студенти з НІПР) спостерігались вищі абсолютні значення фактично за всіма шкалами ($p < 0,005$). Найвищі показники встановлені за 2 (депресія) та 7 (психастенія) шкалами - $60,41 \pm 0,83$ та $60,20 \pm 0,81$ балів в основній групі ($N=317$) та $44,58 \pm 0,30$ та $47,14 \pm 0,37$ балів у порівняльній групі відповідно ($N=918$) (табл. 1).

Як видно з таблиці 1, абсолютні показники за шкалою брехні (L) $-46,20 \pm 0,45$ в основній групі та $49,89 \pm 0,27$

Таблиця 1

Абсолютні значення шкал СБОУ в основній та порівняльній групах

Шкали СБОУ	Середнє значення в основній групі	Середнє значення в порівняльній групі	+95%ДІ в основній групі	Стандартна похибка серед нього в основній групі	+95%ДІ в порівняльній групі	Стандарт на похибка середнього в порівняльній групі	p
1	54,97	49,19	56,18	0,61	49,62	0,22	0,005
2	60,41	44,58	62,04	0,83	45,17	0,30	0,005
3	56,84	48,06	58,21	0,70	48,70	0,33	0,005
4	47,68	40,77	49,44	0,89	41,56	0,40	0,005
6	56,59	44,84	58,18	0,81	45,49	0,33	0,005
7	60,20	47,14	61,79	0,81	47,86	0,37	0,005
8	52,22	46,48	53,43	0,62	47,12	0,33	0,005
9	51,41	46,43	52,63	0,62	47,14	0,36	0,005
L	46,20	49,89	47,09	0,45	50,42	0,27	0,005
F	51,03	48,02	52,05	0,52	48,48	0,24	0,005
K	46,22	50,26	47,08	0,44	50,77	0,26	0,005

балів у порівняльній групі вказують на високий коефіцієнт щирості опитуваних.

Як видно з таблиці 2, у студентів з НІПР достовірно частіше спостерігалися високі показники (>70 балів) за шкалою депресії, що вказує на те, що, можливо, у досліджуваних відзначається більше тривога, аніж депресія. Оточуючим досліджуваний представляється як песиміст, замкнутий, мовчазний, сором'язливий, надмірно серйозний. Може виглядати як аутичний. Однак, насправді, особистість відчуває потребу в глибоких і міцних контактах з оточуючими. Особистість легко ідентифікує себе з окремими людьми, явищами, і якщо це ототожнення порушується, то особистість сприймає це як катастрофу, що призводить її до зниження настрою. Уже лише одна загроза розриву гармонійних відносин може викликати у таких осіб тривогу. Тому їх відгородженість - це прагнення уникнути розчарування.

За шкалою істерії високі показники (>70) виявлено у достовірно більшої кількості студентів основної групи 49 (15,46%) проти 11 (1,2%) здорових студентів. Високі значення засвідчують про те, що у досліджуваних відзначається здатність до витіснення факторів, що вик-

ликають тривогу; демонстративне підкреслення соматичного неблагополуччя з тенденцією заперечувати труднощі в соціальній адаптації (таблиця 3). Особистість прагне бути в центрі уваги, шукає визнання і підтримки і домагається цього наполегливими діями. Схильність до фантазування, егоцентризму, незрілості і поверхневості у контактах. У разі клініки - може спостерігатися повна втрата здатності до формування стійких установок та побудови поведінки на основі попереднього досвіду, живе методом "проб і помилок", виходячи із задоволення своїх сьогохвилинних бажань.

За шкалою паранояльності високі показники (>70) виявлено у достовірно більшої кількості студентів основної групи 72 (22,71%) проти 14 (1,53%) студентів порівняльної групи (таблиця 4). Високі значення засвідчують про ригідність, схильність до систематизації накопиченого досвіду, підозрілість, образливість, завзятість у досягненні мети, педантизм, схильність звинувачувати інших у недружньому ставленні, ворожість і ригідність афекту. Ригідність афекту зазвичай пов'язана з егоїстичними спонуканнями. Для особистості властиві впертість, раціональна життєва платформа, вира-

Таблиця 2

Показники за шкалою депресії (D) СБОО в основній та порівняльній групах

Показник в балах	Основна група (N=317)		Порівняльна група (N=918)		t	M1	M2	p
	N	%	N	%				
<35	9	2,839	50	5,45	-0,41	5,54	3,21	≥0,05
35-70	216	68,14	851	92,7	-7,46	3,17	0,89	<0,05
>70	92	29,02	17	1,85	4,72	4,73	3,27	<0,05

Таблиця 3

Показники за шкалою істерії (Nu) СБОО в основній та порівняльній групах

Показник в балах	Основна група (N=317)		Порівняльна група (N=918)		t	M1	M2	p
	N	%	N	%				
<35	5	1,577	61	6,64	-0,79	5,57	3,19	≥0,05
35-70	263	82,97	846	92,2	-3,68	2,32	0,92	<0,05
>70	49	15,46	11	1,2	2,33	5,16	3,28	<0,05

Таблиця 4

Показники за шкалою паранояльності (Pa) СБОО в основній та порівняльній групах

Показник в балах	Основна група (N=317)		Порівняльна група (N=918)		t	M1	M2	p
	N	%	N	%				
<35	16	5,047	145	15,8	-1,72	5,47	3,03	≥0,05
35-70	229	72,24	759	82,7	-3,20	2,96	1,37	<0,05
>70	72	22,71	14	1,53	3,58	4,94	3,28	<0,05

жене відчуття суперництва, прямолинійність. Клініка: надцінні ідеї або маячні концепції. Навіть за відсутності марення поведінку їх все одно важко корегувати, схильні з недовірою ставитися до лікування і прагнуть раціоналістично обґрунтувати свою недовіру до медицини.

Як видно з таблиці 5, високі показники (>70 балів) за шкалою психастенії виявлено у достовірно більшій кількості студентів основної групи 74 (23,34%) проти 26 (2,83%) студентів порівняльної групи. Високі значення за даною шкалою засвідчують про конституційну схиль-

Таблиця 5

Показники за шкалою психастенії (Pt) СБОО в основній та порівняльній групах

Показник в балах	Основна група (N=317)		Порівняльна група (N=918)		t	M1	M2	p
	N	%	N	%				
<35	6	1,893	76	8,28	-1,00	5,56	3,16	≥0,05
35-70	237	74,76	816	88,9	-4,66	2,82	1,10	<0,05
>70	74	23,34	26	2,83	3,48	4,92	3,25	<0,005

ність до виникнення тривожних реакцій, а усунення цієї тривоги досягається шляхом формування обмеженої поведінки. Сензитивність, страх, тривога, немотивовані побоювання, невпевненість у собі і у своїй компетентності, занижена самооцінка, нав'язливість. Такі особи сприймаються оточуючими як сумлінні, ретельно виконують свої обов'язки, стримані у зовнішніх проявах і нерішучі. Клініка: схильність до нав'язливого неспокою, напруженість, нерішучість, знижена стійкість по відношенню до стресу, декомпенсація особистості супроводжується нав'язливими страхами і ритуалами.

Висновки

Отже, внаслідок дослідження встановлено, що серед студентів з неспсихотичними психічними розладами Клінічна та експериментальна патологія. 2019. Т.18, №4(70)

достовірно частіше траплялися особи з депресивними, паранояльними, психастенічними та істеричними рисами особистості, що необхідно враховувати при ранній діагностиці та побудові психотерапевтичної програми для цього контингенту хворих.

Список літератури:

1. Фальова ОЄ, Заїка ЄВ. Особистість та пізнавальні процеси студентів у ВНЗ: діагностика, розвиток, корекція: навч. посіб. Краматорськ: КЕГІ; 2005. 402 с.
2. Марута НО, Панько ТВ, Федченко ВЮ, Семікіна ОЄ, Каленська ГЮ, Теренковський ДІ. Діагностичні критерії депресивних розладів на етапах надання медичної допомоги. Український вісник психоневрології. 2017;25(1):135.
3. Моисеева ОЮ. Психодіагностика індивідуальних особливостей личности. Часть 2. Психодіагностика характера: учеб.-метод. пособ. Владивосток; 2007. 253 с.

4. Чижкова МБ. Структура личности студентов-первокурсников с разным уровнем адаптации к образовательной среде медицинского вуза. Мир науки. Педагогика и психология [Интернет]. 2017 [цитировано 2019 Ноя 10];5(3). Доступно: <https://mir-nauki.com/PDF/29PSMN317.pdf>

5. Осипчукова ЕВ, Попова НВ, Попова ЕВ. Адаптация студентов в учреждениях высшего образования: факторный анализ. Современная высшая школа: инновационный аспект. 2016;8(4):66-74. doi: 10.7442/2071-9620-2016-8-4-66-74

References:

1. Fal'ova OYe, Zaika YeV. Osobystist' ta piznaval'ni protsesy studentiv u VNZ: diahnozyka, rozvytok, korektsiia [Personality and cognitive processes of students in universities: diagnosis, development, correction]: navch. posib. Kramators'k: KEHI; 2005. 402 p. (in Ukrainian)

2. Maruta NO, Pan'ko TV, Fedchenko VYu, Semikina OYe, Kalens'ka NYu, Terenkovs'kyi DI. Diahnozychni kryterii depresyvykh rozladiv na etapakh nadannia medychnoi dopomohy [Diagnostic criteria for depressive disorders in the stages of medical

care]. Ukrains'kyi visnyk psykhonevrolohii. 2017;25(1):135. (in Ukrainian)

3. Moiseeva OYu. Psikhodiagnostika individual'nykh osobenostey lichnosti. Chast' 2. Psikhodiagnostika kharaktera [Psychodiagnostics of individual personality traits. Part 2. Psychodiagnostics of character]: ucheb.-metod. posob. Vladivostok; 2007. 253 p. (in Russian)

4. Chizhkova MB. Struktura lichnosti studentov-pervokursnikov s raznym urovnem adaptatsii k obrazovatel'noy srede meditsinskogo vuza [Personality structure of first-year students with different levels of adaptation to education environment of medical university]. World of Science. Pedagogy and psychology [Internet]. 2017 [tsitirovano 2019 Noya 10];5(3). Dostupno: <https://mir-nauki.com/PDF/29PSMN317.pdf> (in Russian)

5. Osipchukova EV, Popova NV, Popova EV. Adaptatsiya studentov v uchrezhdeniyakh vysshego obrazovaniya: faktorny analiz [Adaptation of students in higher education institutions: factor analysis]. Contemporary Higher Education: Innovative Aspects. 2016;8(4):66-74. doi: 10.7442/2071-9620-2016-8-4-66-74 (in Russian)

Відомості про авторів:

Юрценюк О. С. - к. мед. н., доцент кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології Вищого державного навчального закладу України "Буковинський державний медичний університет", м. Чернівці; лікар-психіатр вищої категорії, психотерапевт, медичний психолог, сексопатолог.

Информация об авторах:

Юрценюк О. С. - к. мед. н., доцент кафедры нервных болезней, психиатрии и медицинской психологии Высшего государственного учебного заведения Украины "Буковинский государственный медицинский университет", г. Черновцы; врач-психиатр высшей категории, психотерапевт, медицинский психолог, сексопатолог.

Information about authors:

Yurtsenyuk Olha - PhD, Associate Professor of the Department of Nervous Diseases, Psychiatry and Medical Psychology of the Higher State Educational Institution of Ukraine "Bukovynian State Medical University", Chernivtsi; psychiatrist of the highest category, psychotherapist, medical psychologist, sexopathologist.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2019

Рецензент – доц. М.П. Тимофієва

© О. С.Юрценюк, В. М. Пашковский, 2019